

AUTOREFERAT

przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych

1. dr Tomasz Chłopecki

2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

Dyplom ukończenie studiów magisterskich na kierunku Prawo na Wydziale Prawa Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego uzyskany w 2011 r.

Stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa nadany przez Radę Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego dnia 23 czerwca 2014 r. (na podstawie rozprawy: *Myśl polityczna i prawna obozu rządzącego w Polsce w latach 1935–1939*)

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

2011–2014 – stacjonarne studia doktoranckie na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Od dnia 1 października 2017 r. do nadal – adiunkt w Wyższej Szkole Prawa we Wrocławiu

4. Osiągnięcia naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki – monografia

Koncepcje notariatu i jego instytucji w latach 1918–1951. Notariat państwowy czy prywatny?

Wydawnictwo „TUM”, Wrocław 2019, ss. 452 (recenzenci: ks. prof. zw. dr hab. Wiesław Wenz, prof. UKSW dr hab. Elżbieta Karska), ISBN 978-83-7454-450-4.

Monografia stanowi rezultat badań naukowych w zakresie ewolucji i rozwoju systemu notariatu, które prowadzę od początku swojej pracy naukowej. Notariusze jako „sędziowie braku sporu” bez wątpienia przyczynili się do rozwoju polskiego ustawodawstwa nie tylko podczas prac nad unifikacją przepisów prawa o notariacie, ale także innych gałęzi prawa,

która miały fundamentalny wpływ na rozwój notariatu i jego instytucji, zarówno w ujęciu historycznym, jak i współcześnie. Praca powstała na podstawie licznie przeprowadzonych badań i kwerend naukowych. W badaniach zostały wykorzystane materiały archiwalne, starodruki, rękopisy i literatura, dostępne ośrodkach naukowych i archiwach zarówno w Polsce, jak i za granicą, m.in. we Wrocławiu, w Krakowie, Warszawie, Poznaniu, we Lwowie i w Wilnie.

Punktem wyjścia do rozważań zawartych w publikacji jest zwrócenie uwagi na kwestię: czy i w jakim stopniu prawo rzymskie wpływało na rozwój prawa na ziemiach polskich – szczególnie w okresie wieków średnich. Według mnie wykształcenie się prawa rzymskiego w omawianym okresie w sposób zdecydowany przyczyniło się do wzrostu pozycji notariatu jako instytucji prawnej, a także roli notariusza na ziemiach polskich. Przyczyniły się do tej sytuacji następujące elementy: studia prawnicze na uniwersytetach włoskich i francuskich; obecność wykształconych prawników w kancelariach dworów europejskich; oddziaływanie prawa kanonicznego, stosowanego w trybunałach kościelnych oraz przez notariuszy wykształconych w prawie kanonicznym i rzymskim. Na tle rozważań przeprowadzonych w pracy pragnę stwierdzić, że badania zjawisk w ujęciu prawnohistorycznym pozwalają dostrzec, że prawa te wyrosły ze wspólnych korzeni kultury śródziemnomorskiej i zachowały się do dzisiaj w tradycjach, obyczajach i mentalności społeczeństwa.

Celem naukowym monografii nie jest jedynie przedstawienie koncepcji kształtowania się notariatu na ziemiach polskich w ujęciu prawnym i historycznym, ale przede wszystkim wskazanie generalnych rozwiązań ustawodawczych dotyczących notariatu i jego instytucji w okresie dwudziestolecia międzywojennego oraz przedstawienie ich wpływu na interpretacje i koncepcje prawne obowiązujące po II wojnie światowej – do momentu uchwalenia ustawy z dnia 25 maja 1951 r. – prawo o notariacie. Zamierzeniem pracy jest omówienie dyskusji i prezentowanych koncepcji dotyczących pozycji prawnej notariusza oraz kwestii fundamentalnej, jaką były rozważania dotyczące tego, czy notariat ma być instytucją państwową czy prywatną. Z całą pewnością dyskusja ta jest aktualna także współcześnie i wymaga szerszego zaprezentowania i skomentowania. W pracy przedstawiłem również także koncepcje rozwoju instytucji prawnych, które bez wątpienia odgrywały znaczącą rolę w kształtowaniu się instytucji notariatu, a także wpływ notariatu na rozwój wielu gałęzi prawa. Warto podkreślić, że tworzone ustawodawstwo, takie jak m.in. przepisy prawa wekslowego, czekowego, kodeks handlowy, rozwiązania przepisów stemplowych, regulacje dotyczące spółek prawa handlowego i rozwiązania kodeksu cywilnego, miały fundamentalne znaczenie w kształtowaniu się i rozwoju czynności notarialnych oraz pozycji samego notariusza w

Tomar

okresie po II wojnie światowej. Powyższe elementy utwierdziły mnie w przekonaniu, że jeden z problemów badawczych wskazany bezpośrednio w tytule niniejszej publikacji wymaga szerszego ujęcia, wykraczając poza ustawodawstwo dotyczące samego notariatu i jego rozwoju w okresie II Rzeczypospolitej. Aby w pełni przedstawić problematykę notariatu, w pracy przeprowadzono dogłębną analizę wielu dziedzin prawa, na którego powstanie i kształtowanie się znaczący wpływ wywarł notariat. Mam tutaj na myśli przedstawione w pracy koncepcje dotyczące przepisów prawa cywilnego, prawa handlowego, w tym spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, prawa wekslowego, prawa czekowego, prawa stemplowego oraz upadłościowego i układowego. Stawiam tutaj kolejną tezę, że rozwój tych gałęzi prawa miał bezpośredni wpływ na kształtowanie się rozwiązań prawa o notariacie (*atque inter*).

Praca składa się z pięciu rozdziałów, w których omówiłem koncepcje i interpretacje rozwiązań prawnych okresu II RP zakończonych po okresie tzw. „wielkiej przerwy” lat 1939–1945 uchwaleniem ustawy prawo o notariacie z 1951 r. Taki podział pracy uzasadniam tym, że przedstawienie rozważań z okresu II Rzeczypospolitej i bezpośrednie ich zestawienie z rozwiązaniami zaprezentowanymi w latach 1945–1951 uwypukli ponadczasowość i znaczenie rozwiązań uchwalonych w okresie II Rzeczypospolitej. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że wiele rozwiązań prawnych uregulowanych w okresie międzywojennym, pomimo zmiany sytuacji politycznej, prawnej, społecznej i gospodarczej na ziemiach polskich po II wojnie światowej nadal obowiązywało.

W pracy została postawiona i udowodniona teza, że rozwiązania prawne podejmowane w latach 1918–1939 bez wątpienia były jednymi z najnowocześniejszych w omawianym okresie w Europie i przez wiele lat stanowiły wzór do naśladowania – dotyczy to nie tylko przepisów prawa o notariacie, ale także wielu innych rozwiązań prawnych omówionych w pracy, w których tworzeniu brało udział licznie środowisko notariuszy. Rozwiązania te zostały także przedstawione i omówione w publikacji.

W rozdziale I przeprowadzono rozważania dotyczące organizacji notariatu. Lektura tej części pracy pozwala także odpowiedzieć na pytanie: dlaczego ustawodawstwo notarialne obowiązujące w Polsce normowało trzy organizacje notariatu, niekiedy odmiennie traktujące funkcję notariusza. Podkreślona została również różnorodność podstawowych założeń dotyczących notariatu. Na terenach zaboru austriackiego notariusz nie był uważany za urzędnika, w zaborze pruskim notariat był połączony z adwokaturą, a jedynie w zaborze rosyjskim notariusz był zaliczany do urzędników, gdyż uważano go za urzędnika tytularnego.

W rozdziale II rozważona została potrzeba istnienia notariatu w ogóle. Zwróciłem uwagę na instytucję notariatu i pozycję notariusza w kształtowaniu i rozwoju polskiej

państwowości. Życie państwa i jego obywateli musiało opierać się na prawie, dlatego od samego początku istnienia niepodległego państwa myśl o konieczności zastąpienia różnorodnych ustaw dzielnicowych własnym prawem i dążenie do jej urzeczywistnienia były powszechne. Istota urzędowania notariusza często była w omawianym okresie porównywana do funkcji ustawodawcy: „pod przewodnictwem notariusza lub upoważnionego przez niego do przewodnictwa jego «zastępcy» odbywa się posiedzenie miniaturowego sejmiku złożonego z dwóch, kilku, kilkunastu, wyjątkowo kilkudziesięciu osób, którego uchwały muszą zapaść jednogłośnie”¹. Bez podpisu notariusza czynność nie stawała się „aktem-ustawą”, pomimo zachowania wszystkich innych przepisów prawa o notariacie. Zastosowanie tego porównania bez wątplenia świadczyło o tym, jak istotna była instytucja notariatu i rola notariusza po odzyskaniu przez Polskę niepodległości.

W tym rozdziale przedstawiono najważniejsze koncepcje prezentowane przez Komisję Kodyfikacyjną, w których szczególną rolę odgrywały dwie zasadnicze kwestie – stanowisko służbowe notariusza oraz funkcjonowanie i zadania samorządu notarialnego. W pierwszej kwestii problem sprowadzał się do pytania, czy państwo uznawało za celowe zaliczenie notariuszy do urzędników państwowych oraz czy notariusz miał być przedstawicielem wolnego zawodu – to pytanie pozostaje aktualne również współcześnie. W pracy szczegółowo przeanalizowane zostały dyskusje, która toczyły się na ten temat w okresie II Rzeczypospolitej. Z całą pewnością zaliczenie notariuszy do przedstawicieli wolnego zawodu stanowiło pewien „bufor bezpieczeństwa” w obrocie gospodarczym – dając szczególną rękojmię dokonywanych czynności, a także pewność zgodności z prawem samego obrotu. W tej części pracy zostały zaprezentowane i omówione (również krytycznie) koncepcje przedstawiane przez wybitnych polskich prawników, przedstawicieli świata nauki czy polityków, takich jak m.in. Władysław Leopold Jaworski, Szymon Landau, Stefan Góra, Jakub Glass, Stanisław Stein, Stefan Breyer, Jan Grzyboczyk, oraz członków izb notarialnych.

W rozdziale III przedstawione zostały regulacje dotyczące ustroju notariatu – w tym bardzo istotnej kwestii przymusu notarialnego. Prawie wszystkie ustawodawstwa na kontynencie europejskim oraz ustawodawstwo Stanów Zjednoczonych i ustawodawstwa oparte szczególnie na prawie rzymskim przyjęły i uznały przymus aktów publicznych w określonych sprawach celem uniknięcia wątpliwości co do oświadczenia woli stron zawierających akt notarialny. W tej części pracy postawiłem tezę, że ustawa prawo o notariacie z 1991 r. w dużej mierze była wzorowana na przepisach rozporządzenia z 1933 r. –

---

¹ T. Nawrocki, *O właściwą obsadę kancelarii notarialnych*, „Przegląd Notarialny”, 1938, nr 22, s. 10.

również w omawianej kwestii w zasadniczy sposób nie odbiegało od ustrojowej funkcji notariatu przewidzianej w powyższym rozporządzeniu – w art. 1 § 1 stanowiono, że notariusz był powołany do dokonywania czynności, którym strony są zobowiązane lub pragną nadać formę notarialną. Bardzo istotne były koncepcje dotyczące tworzenia i funkcjonowania izb notarialnych, które także zostały omówione w tej części pracy. Współcześnie toczą się dyskusje dotyczące ujednoczenia formy aktu notarialnej – co spowodowałoby tym samym m.in. ich większą przejrzystość. W podobnym tonie toczyły się także dyskusje w okresie II Rzeczypospolitej. Kwestia ta była wielokrotnie podnoszona przez samych notariuszy, będąc przedmiotem licznych debat, podczas których wyrażano chęć wprowadzenia daleko idących zmian w tej sprawie.

W rozdziale IV rozważam kwestie istotne z punktu widzenia praktyki notarialnej. Unifikacja przepisów na terenie Rzeczypospolitej była bardzo trudna. Odmienne od siebie systemy prawne, pod których rządem Polska pozostawała przez ponad sto lat, zdążyły wyrobić bardzo odmienną praktykę. Unifikacja nie mogła oczywiście polegać na narzuceniu innym dzielnicom w całości prawa jednej dzielnicy. Było to również bardzo duże wyzwanie dla całego środowiska notarialnego. O praktycznej doniosłości projektowanych na skalę ogólnopolską reform świadczyło obowiązywanie wielu regulacji prawnych także po II wojnie światowej. Należy także zaznaczyć, że historia unormowania prawa wekslowego i czekowego omawiana w tym rozdziale była zróżnicowana. Prawo wekslowe w dużej części zostało przejęte z tekstu tzw. regulaminu haskiego z 1912 r., natomiast prawo czekowe nie zostało na konferencji w Hadze skodyfikowane – określiła ona jedynie w 34 artykułach jego główne zasady, z tego powodu Komisja Kodyfikacyjna miała większą swobodę w opracowaniu projektu prawa czekowego niż w opracowaniu prawa wekslowego. Uchwalenie przez konferencję genewską w 1930 r. – na wzór konferencji haskiej – jednolitej ustawy wekslowej i czekowej stanowiło niewątpliwie pierwszą próbę ujednoczenia prawa prywatnego, umożliwiającego łatwy i bezpośredni międzynarodowy obrót gospodarczy. Zaproponowane zmiany wprowadzały zupełnie nowe rozwiązania do ustawy. Należy zauważyć, że prawa wekslowe i czekowe opierały się na słusznych zasadach prawnych i gospodarczych i z całą pewnością ich wprowadzenie jeszcze bardziej wzmocniło prawidłowe kształtowanie się stosunków gospodarczych, zarówno wewnątrz kraju, jak i na arenie międzynarodowej.

W rozdziale tym oprócz powyższych problemów omówione zostały również kwestie prawa handlowego, kształtowanie się przepisów o spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjnej, a także prawo upadłościowe i układowe. Stawiam tezę, że wymienione gałęzie prawa miały fundamentalne znaczenie dla rozwoju notariatu, a ich wzajemne kształtowanie się i przenikanie w okresie II RP z całą pewnością nie pozostawało bez wpływu na rozwój prawa

w latach późniejszych. Jeżeli mówimy o okresie II Rzeczypospolitej, to należy wskazać, że rozwiązania prawne prezentowanego okresu charakteryzowały się szczególną doniosłością w kwestii postrzegania instytucji notariatu i pozycji notariusza oraz w wielu przypadkach z całą pewnością wyprzedzały ówczesną epokę. Bez wątplenia świadczy o tym fakt, że wiele przepisów, jak np. prawo wekslowe czy czekowe, zachowało aktualność swoich rozwiązań, a na wielu rozwiązaniach tego okresu wzorowano się w kolejnych dziesięcioleciach.

W rozdziale V zostały przedstawione koncepcje notariatu po II wojnie światowej. Po okresie „wielkiej przerwy” pierwszy etap dzieła ujednoczenia prawa prywatnego w Polsce objął unifikację wszystkich podstawowych dziedzin tego prawa. W dziedzinie prawa cywilnego materialnego obowiązywały przepisy z okresu przedwojennego, częściowo zmieniony i uzupełniony w trakcie prac unifikacyjnych został kodeks zobowiązań, natomiast z okresu 1945–1946 – przepisy ogólne, prawo osobowe i majątkowe, prawo rodzinne, prawo opiekuńcze, prawo rzeczowe i spadkowe. W dziedzinie prawa handlowego z okresu przedwojennego obowiązywał kodeks handlowy wraz z prawem wekslowym, czekowym, upadłościowym i innymi ustawami szczególnymi z zakresu życia społeczno-gospodarczego.

Druga wojna światowa zmieniła życie zbiorowe społeczeństwa i przewartościowała wiele utartych poglądów na stosunki prawne, społeczne, gospodarcze czy socjalne, nie oszczędzając także notariatu. Przedstawione w pracy założenia dekretu z dnia 24 stycznia 1946 r. przewidywały powierzenie czasowo pełnienia obowiązków notariuszy sędziom i prokuratorom, zmieniały zasady wyrażone w prawie o notariacie z 1933 r. W myśl prawa o notariacie notariusz nie był jednak urzędnikiem państwowym, był on osobą prywatną, obdarzoną publicznym zaufaniem, funkcjonariuszem publicznym powołanym do sporządzania w myśl ustawy aktów i dokumentów oraz do wykonywania innych czynności zleconych przez prawo. W omawianym okresie powstały także Państwowe Biura Notarialne, które były organami powołanymi do sporządzania oraz poświadczania czynności i dokumentów o charakterze cywilnoprawnym dla nadania wiarygodności, jak również potwierdzenia faktów mających znaczenie prawne. Stworzenie jednak wspólnego powojennego prawa stanowiło jeden z najbardziej istotnych postulatów.

Należy zwrócić uwagę na wyraźną antynomię, jaka zarysowywała się w ujęciu stanowiska notariusza między przepisami z 1933 a tymi z 1951 r. Według prawa z dnia 27 października 1933 r. „notariusz jest funkcjonariuszem publicznym” (art. 1), mianowanym przez ministra sprawiedliwości (art. 7), działającym pod naczelnym jego nadzorem (art. 42§1) i bezpośrednim nadzorem organów administracji sądowej (art. 37), powołanym do sporządzania dokumentów o znamionach wiary publicznej oraz do wykonywania innych czynności o charakterze publicznym (art. 1 i 63), korzystającym z ochrony prawnej

przysługującej urzędnikom państwowym (art. 23), używającym pieczęci z godłem państwowym (art. 5 pkt 1), natomiast na podstawie przepisów regulujących kwestie notarialne po II wojnie światowej notariusze powołani byli jako p.o. sędziów okręgowych – w ramach przeprowadzonej reformy ustroju sądownictwa – jako *sui generis* sędziowie notariusze i delegowani do sądów grodzkich do pełnienia w oznaczonym zakresie czynności z zakresu postępowania niespornego. Połączenie notariatu z urzędem sędziowskim lub prokuratorskim otwierało jednak szerokie pole do nadużyć.

Reasumując powyższe rozważania, w pracy przedstawiano wnioski, że stanowisko notariusza było funkcyjnie identyczne ze stanowiskiem sędziego dla spraw bezspornych. Notariat pełnił w życiu prawnym funkcję niezmiernie istotną – ustawa z 1933 r. powierzała notariuszowi jurysdykcję niesporną, w tym również prewencyjną, polegającą na sporządzeniu aktów, którym strony zobowiązane są do nadania znamion wiary publicznej lub pragną nadać im to znamię. Polska „konstytucja notariatu”, ujmując rolę notariatu w sposób wyżej określony, powierzała notariuszowi tę jurysdykcję w sposób wyłączny i znosiła tym samym równoległą działalność sądu, znaną dawnym ustawodawstwom dzielnicowym. Waga tej jurysdykcji była z punktu widzenia społecznego i państwowego bardzo duża, stąd stanowisko notariatu miało wiele przepisów stycznych ze stanowiskiem sędziowskim, co znajdowało swój wyraz w przepisach ustrojowych. Ustrój notariatu w podstawowych swych założeniach był jednak odmienny od ustroju sądów, co wynikało z odmiennego celu, dla którego został ustanowiony notariat. Stojąc na straży pewności obrotu prawnego i gospodarczego, co było istotnym celem notariatu, wykonywał on zadanie profilaktyki prawnej. Władysław Leopold Jaworski uzasadniał także potrzebę istnienia notariatu z uwagi na istotną funkcję, jaką było wykonywanie w sferze prawa majątkowego tak zwanej jurysdykcji prewencyjnej przez sporządzanie aktów (dokumentów) stanowiących lub stwierdzających czynności prawne. Samoistność tej funkcji polegała na tym, że notariusz jako organ jurysdykcji prewencyjnej nadawał czynnościom prawnym taką formę i taką treść, jakie były potrzebne, aby wolę stron doprowadzić do zgodności z obowiązującym prawem oraz aby zapobiec rozdzźwiękowi między skutkami zamierzonymi a tymi, jakie z czynności wynikną. Z tych powodów istniała potrzeba istnienia notariatu jako odrębnej instytucji.

Na podstawie powyższych rozważań pragnę stwierdzić, że usamodzielnienie notariatu i jego wyodrębnienie nie było zabiegiem sztucznym, przeprowadzonym wyłącznie na podstawie nakazu ustawodawcy, lecz było naturalnym wynikiem ewolucji w poglądach na potrzeby społeczeństwa – notariusz był czynnikiem współdziałającym w czynnościach prywatnoprawnych dokonywanych przez strony. W związku z tym uwypukliła się specjalnie rola notariatu jako ważnego ogniwa jurysdykcji prewencyjnej, jako samoistnego,

Tomak⁷

samodzielnego zawodu prawniczego, wymagającego nie tylko doskonałego przygotowania fachowego, dużej znajomości stosunków gospodarczych i społecznych, doświadczenia życiowego, ale także posiadania pełnowartościowych cech charakteru, które służyły za podstawę do pozyskania pełnego zaufania ze strony społeczeństwa. Notariat był koniecznym czynnikiem w obrocie prawnym i pełnił w tej dziedzinie samoistną funkcję, której istotę słusznie określił Władysław Jaworski jako jurysdykcję prewencyjną. Państwo musiało zatem rozwijać instytucję notariatu, którego główną funkcją było spisywanie dokumentów, stwierdzających powstanie, zmianę lub zniesienie pewnych stosunków prywatnoprawnych mających szczególną doniosłość ze stanowiska interesu publicznego. Określona w ustawie rola notariusza była całkowicie odrębna od roli innych organów związanych z wymiarem sprawiedliwości.

Pragnę stwierdzić, że notariat jest instytucją mającą za sobą wielowiekową tradycję, przetrwał do dnia dzisiejszego w obecnej formie nie dlatego, że nie było dążenia do zreformowania tej instytucji, lecz dzięki takiej, a nie innej jego organizacji i właściwemu, racjonalnemu spełnianiu przez niego ważnych funkcji w życiu społeczeństw i państw. Monografia ta skierowana jest zatem do prawników, historyków, politologów i do wszystkich pragnących merytorycznie debatować o rozwoju instytucji notariatu w demokratycznym państwie prawa oraz o mechanizmach następujących zmian, które mają wzmocnić pozycję notariatu i samych notariuszy.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Oprócz omówionego powyżej osiągnięcia naukowego, mój dorobek naukowy stanowią 3 monografie wydane po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych oraz blisko 60 artykułów publikowanych w czasopismach naukowych lub jako rozdziały w monografiach, w tym ponad 30 po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych. Publikowane w języku polskim i angielskim prace skupiają się wokół kilku uzupełniających się zagadnień stanowiących merytorycznie jedną całość. Pragnę podkreślić, że przedstawione poniżej obszary badawcze i naukowe dopełniają i rozwijają pod względem koncepcyjno-prawnym osiągnięcie opisane w pkt 4 niniejszego wniosku. Pierwszym obszarem badań naukowych, wprowadzającym do tematyki rozwoju koncepcji notariatu są badania na temat koncepcji politycznych i prawnych okresu II Rzeczypospolitej. Kolejnym wskazanym obszarem moich zainteresowań są rozważania dotyczące rozwoju notariatu i jego instytucji w okresie X–XX w. Trzecim obszarem badawczym, mającym także wpływ na kwestie notarialne, są badania nad koncepcjami gospodarczymi i społecznymi w okresie II RP. Badana tematyka jest szczególnie

ważna z punktu widzenia pewności obrotu gospodarczego i szczególnej roli notariatu w tej kwestii. Zwieńczeniem badań dotyczących wielopłaszczyznowego rozwoju notariatu w okresie powojennym i jego relacji z adwokaturą są kwerendy naukowe dotyczące rozwoju i koncepcji prawnych samorządów korporacyjnych po II wojnie światowej, których wyniki zostały opublikowane w postaci dwóch recenzowanych monografii.

W tym miejscu pragnę przedstawić swoje najważniejsze osiągnięcia naukowo-badawcze. Jednocześnie zaznaczam, że nie omawiam tu wszystkich moich osiągnięć – szczegółowy wykaz publikacji i innych osiągnięć zawiera załącznik nr 4 do wniosku habilitacyjnego.

I. Badania naukowe nad koncepcjami politycznymi i prawnymi okresu II Rzeczypospolitej.

Monografia: *Myśl polityczna i prawna obozu rządzącego w Polsce w latach 1935–1939. Państwo. Prawo. Gospodarka*. Poznań 2018. (ss. 605).

Publikacja ta jest uzupełnioną i rozszerzoną wersją rozprawy doktorskiej obronionej na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Przedmiotem pracy jest myśl polityczna i prawna obozu rządzącego w Polsce w latach 1935–1939, rozumiana jako forma działalności prawnej i politycznej, realizowana poprzez stosunki i mechanizmy związane ze sprawowaniem władzy, a mająca na celu urzeczywistnienie określonego ładu prawnego i politycznego.

Zamierzeniem pracy jest próba odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób kształtowała się myśl polityczna i prawna obozu rządzącego w Polsce po śmierci jego duchowego przywódcy; w jakim zakresie zmiany ustrojowe i prawne zapoczątkowane bezpośrednio po przewrocie majowym w 1926 r. wpłynęły na kształtowanie się państwa polskiego po 1935 r., czy wprowadzenie silnej władzy wykonawczej zbliżało Polskę do państw autorytarnych, czy też pozwalało zachować jej pewną samodzielność i względne bezpieczeństwo na arenie międzynarodowej. W pracy przedstawiona została analiza myśli politycznej i prawnej poszczególnych grup obozu rządzącego w celu wykazania wspólnych elementów polityki do 1935 r. i po tej dacie, a także różnic doktrynalnych, które nie pozwalały na wprowadzenie jednolitych rozwiązań ustrojowych i prawnych.

Oczywiście w wielu kontekstach widać doskonale, że tematy poruszane w okresie dwudziestolecia międzywojennego są nadal aktualne. Warto tutaj przytoczyć kwestie kryzysu

Tumak 9/17

gospodarczego oraz działań podejmowanych w celu zapobiegania i minimalizowania jego negatywnych skutków. Istotne jest także to, że wiele rozwiązań prawnych, stworzonych przez wybitnych polskich prawników, obowiązywało w Polsce po II wojnie światowej. Analizowane w pracy cztery lata sprawowania władzy przez obóz od 1935 do 1939 r., choć doprowadziły do wzrostu gospodarczego, poprawy pozycji armii oraz wzmocnienia Polski na arenie międzynarodowej, to jednak nie zostały w pełni wykorzystane.

W pracy postawiłem tezę, że obóz rządzący nie posiadał do momentu wybuchu II wojny światowej jednolitej i spójnej wizji państwa i prawa. Trzeba zaznaczyć również, że w organizacji ówczesnego życia społecznego przejawiały się znamiona dekompozycji. Poprzez pojęcie dekompozycji rozumiem rozpad jednolitej dotąd grupy obozu rządzącego, po śmierci Józefa Piłsudskiego. Dekompozycja ideowa i organizacyjna, jako charakterystyczny rys tego okresu, wystąpiła jednak zdecydowanie wcześniej – już za życia Piłsudskiego, ale nie była ujawniana. Na podstawie przeprowadzonych badań dokumentów dostępnych m.in. w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Bibliotece Narodowej w Warszawie, Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, Archiwum Państwowym w Krakowie, we Lwowskiej Naukowej Bibliotece Ukrainy im. Wasyla Stefanyka, w Centralnym Archiwum Państwowym w Wilnie, Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie, ustaliłem, że program konstytucyjny obozu rządzącego, urzeczywistniającej ideę państwową Józefa Piłsudskiego, nie został stworzony doraźnie dla wsparcia aktualnego interesu politycznego. Wytworzył się pod wpływem analizy stosunków państwowych i wyrażał dążenie do osiągnięcia wewnętrznie odpornej na niebezpieczeństwa zewnętrzne organizacji państwowej. Według przedstawianych koncepcji rewizji Konstytucji państwo polskie nie mogło być ani państwem liberalnym, stawiającym prawa indywidualne jednostki ponad interesem państwa, ani też państwem władcym, ograniczającym nadmiernie swobodę inicjatywy prywatnej.

Moim zdaniem należy tutaj zwrócić uwagę również na międzynarodowy kontekst. Drugą Rzeczpospolitą łatwo oskarżyć o zapędy autorytarne. Dotyczą one przewrotu majowego, rządów pułkowników czy ambicji politycznych Edwarda Rydza-Śmigłego. Z całą pewnością pogwałcenie obowiązującego systemu prawnego stanowiło stworzenie obozu w Berezie Kartuskiej – i ta decyzja wywołała stały sprzeciw. Niemniej jednak zjawiska te należy widzieć w odpowiedniej proporcji. Na tle terroru, traktowanego w wielu państwach jako stały, systematyczny sposób rządzenia, polskie sprawy nabierają właściwego wymiaru.

W pracy postawiłem także tezę, że programową działalność obozu rządzącego cechował specyficzny partykularyzm – poszczególne programy polityczne i prawne budowano oddzielnie, niejako równoległe obok siebie, jak np. w kwestii ustrojowej czy gospodarczej. Podejmowane próby połączenia tych rozważań były incydentalne i nie

wpłynęły na uformowanie spójnej myśli. W tej sytuacji można dostrzec, że obok rozważań ideologicznych i programowych nastąpiły próby budowania przez obóz rządzący własnej doktryny politycznej, opierającej się na już posiadanych zasadach – najwyraźniej było to widać w uchwalonej Konstytucji kwietniowej z 1935 r.

W toku badań stwierdziłem, że zarówno w dyskusji prawnej, naukowej, jak i publicystycznej dostrzec można charakterystyczną dla tego okresu tendencję, że oprócz kryzysu państwowego i gospodarczego – następował również kryzys, który można określić mianem moralnego. Przyczyny trudności gospodarczych, ustrojowych i prawnych zostały w sposób zgodny ustalone, natomiast źródeł kryzysu moralnego nie przedstawiono. Kryzys moralny, czy też kryzys zaufania do państwa miał swoje różnorodne przyczyny. Kryzysem moralnym wewnątrz obozu rządzącego można określić sytuację, w której doszło do rozpadu jednolitego do tej pory systemu sprawowania rządów. Kryzys ten przejawiał się również w toczących się wewnątrz obozu „rozgrywkach o władzę”.

W toku badań postawiłem tezę, że ustroj pod rządami Konstytucji kwietniowej nie zmierzał w stronę dyktatury i rządów jednostki, ale w kierunku stworzenia i umocnienia silnej władzy wykonawczej, która byłaby w stanie sprostać trudnej sytuacji, w jakiej znalazły się Europa i świat. Józef Piłsudski i obóz wokół niego skupiony nie tworzył czy też, jak pisał Bogusław Miedziński, nie „przypasowywał” Konstytucji kwietniowej zarówno do osoby Marszałka, jak i Jego następców. Działania podejmowane przez obóz miały przygotować Polskę na ewentualność wojny, dając jej nie tylko silną i nowoczesną armię, ale przede wszystkim stabilną władzę państwową, zwłaszcza silną egzekutywę. W latach 1935–1939 uchwalono także przepisy prawne, które przyznały Edwardowi Rydzowi-Śmigłemu pozycję silniejszą od innych przedstawicieli obozu rządzącego. Była to sytuacja bez precedensu, bowiem Konstytucja kwietniowa nie przewidywała takiego rozwiązania. Spowodowało to kształtowanie się kolejnych koncepcji, które starały się uzasadnić pozycję Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych w systemie państwowym. W myśl koncepcji „szogunatu” Bogusława Miedzińskiego „panował prezydent, ale rządził kolejny marszałek”.

Na niniejszy temat powstały także liczne artykuły przedstawiające koncepcje polityczne i prawne okresu II Rzeczypospolitej. Pragnę zaliczyć do nich m.in.: *Ewolucja stosunków politycznych i prawnych w Polsce po śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego*, [w:] *Pióro mocniejsze niż miecz. Studia z zakresu historii o prasy II RP*, red. K. Kofin, M. Kofin, Łódź 2018, s. 43–57; *Koncepcje obozu rządzącego w Polsce wobec mniejszości narodowych w latach 1935–1939. Zarys problematyki polityczno-prawnej*, „Perspectiva. Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne”, R. XVI, nr 1 (30), Legnica 2017, s. 5–19; *Myśl polityczna i prawna obozu rządzącego w Polsce w latach 1935–1939. Zarys problematyki*, „Zeszyty

Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, nr 23 (2) /2017, Legnica 2017 r., s. 179–195. *Koncepcje ustrojowo-prawne obozu rządzącego w II Rzeczypospolitej w latach 1926–1932*, [w:] *Rodzinną Europą. Europejska myśl polityczno-prawna u progu XXI wieku*, red. P. Fiktus, M. Marszał, H. Malewski, Wrocław 2015, s. 257–269 (współautorstwo); *Polityczno-prawne uwarunkowania stosunków polsko-niemieckich przed wybuchem drugiej wojny światowej i ich współczesne interpretacje*, Bańska Bystrzyca 2015, s. 79–106 (współautorstwo).

II. Badania naukowe dotyczące rozwoju notariatu i jego instytucji w okresie X–XX w.

Pragnę zwrócić uwagę, że rozwój notariatu był nierozzerwalnie związany z recepcją przepisów prawa rzymskiego. Badania dotyczące tego tematu wskazują na szczególny rozwój notariatu na ziemiach polskich oraz na jego dwutorowość – rozwój notariatu kościelnego oraz prywatnego. Rozwiązania wprowadzone w notariacie na ziemiach polskich opierały się również na nowoczesnych rozwiązaniach Włoch, Francji czy Niemiec, co bez wątpienia było jednym z powodów sięgania do nich po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Wynikiem przeprowadzonych badań są następujące artykuły w czasopismach punktowanych opublikowane w języku polskim: *Kształtowanie się notariatu na ziemiach polskich od X do XVIII w. Zarys problematyki historycznej i prawnej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza Prawo 21”, 21/2017, Rzeszów 2017, s. 31–47; *Ustawodawstwo notarialne na ziemiach polskich w okresie zaborów*, „Transformacja środowiska międzynarodowego i jego wielowymiarowość”, t. 4, red. R. Kordonski, Ł. Muszyński, A. Kordonska, D. Kamilewicz-Rucińska, Lwów–Olsztyn 2017, s. 151–160. Opublikowane zostały także artykuły dotyczące rozwoju notariatu w języku angielskim, m.in.: *The legal position of the notary in the Second Republic – reform projects. The period 1918–1923*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, nr 25 (4)/2017, Legnica 2017, s. 133–143; *Reform of the Notaries in years 1929–1933*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, nr 26 (1) 2018, Legnica 2018, s. 139–150.

W tej części dorobku mieszczą się także artykuły, w których podkreślam szczególną rolę rozwiązań prawnych mających bezpośredni lub pośredni wpływ na kształtowanie się rozwiązań notarialnych. Myślę tutaj o rozwiązaniach dotyczących prawa górniczego (zarówno w okresie II Rzeczypospolitej, jak i po II wojnie światowej), co zostało

przedstawione w anglojęzycznych artykułach: *Mining law in Poland until 1939 - legal approach*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa”, R. XI, nr 1/2018 (38), Poznań 2018, s. 488–498, oraz *Mining legislation in Poland after 1945. An outline of the issues*. [w:] *Kontynent europejski wobec wyzwań współczesności*, t. 1, red. R. Kordonski, A. Kordonska, Ł. Muszyński, Lwów–Olsztyn 2017, s. 221–230. Niewątpliwie istotne na rozwoju koncepcji XX-wiecznego notariatu miały także przedstawiane rozwiązania prawa stemplowego oraz upadłościowego i układowego – zwłaszcza w okresie międzywojennym. Relacje tych rozwiązań prawnych i przepisów notariatu zostały umówione w dwóch artykułach: *Stamp duties in notarial practice during the Second Polish Republic*, „Modern trends in the international environment transformation: the identities, norms and values”, „INTERNATIONAL RELATIONS REVIEW”, 2018 (1), Lwów–Olsztyn 2018, s. 217–228; *Prawo upadłościowe i układowe w okresie II Rzeczypospolitej*, [w:] *Trendy przestrzeni międzynarodowej w wymiarze globalnym i regionalnym*, t. 1, red. A. Kordonska, R. Kordonski, Ł. Muszyński, Lwów–Olsztyn 2018, s. 180–198.

III. Badania naukowe nad koncepcjami gospodarczymi i społecznymi w okresie II Rzeczypospolitej

Stawiam tezę, że rozwój gospodarczy państwa ma bezpośredni wpływ na kształtowanie się notariatu i jego rozwiązań. Notariusze jak „sędziowie braku sporu” czuwali (i czuwają nadal) nad prawidłowościami i pewnością obrotu gospodarczego. Z tego też powodu myśl gospodarcza i prezentowane koncepcje są niezmiennie istotne. W związku z takim przeświadczeniem zostały przeprowadzone liczne kwerendy oraz badania naukowe dotyczące rozwoju koncepcji gospodarczych w okresie II Rzeczypospolitej. Z całą pewnością wprowadzane rozwiązania nie pozostawały bez wpływu na kształtowania się rozwiązań prawnych notariatu. Wynikiem moich badań dotyczących niniejszego tematu są m.in. następujące artykuły: *Koncepcje gospodarcze w II Rzeczypospolitej w latach 1935–1939. Wybrane zagadnienia ekonomiczne i prawne*, [w:] *Wpływ zmian społecznych, gospodarczych i ustrojowych na system prawa*”, red. U. Kalina-Prasznic, Wrocław 2018, s. 93–112; *Aspekty ustrojowo-prawne reformy oświaty w II Rzeczypospolitej w 1932 roku*, [w:] *Kontynent europejski wobec wyzwań współczesności*, t. 3, red. A. Kordonska, R. Kordonski, Ł. Muszyński, Lwów–Olsztyn 2018, s. 312–336; *Interwencjonizm jako próba systemu gospodarczego w II Rzeczypospolitej – ujęcie prawne*, [w:] *Kontynent europejski wobec wyzwań współczesności*, t. 3, red. A. Kordonska, R. Kordonski, Ł. Muszyński, Lwów–

Olsztyn 2018, s. 216–229; *The condition of Polish economy in the first years after regaining independence. Political and legal outline*, „Facta Simonidis. Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Zamościu”, nr 1(11), Zamość 2018, s. 243–256; *Rewizjonizm metod polityki ekonomicznej w koncepcjach Eugeniusza Kwiatkowskiego. Zarys problemu*, „Modern Geopolitics as a challenge for International Security”, Lwów 2018, s. 133–141; *Gospodarka niepodległej Polski. Wybrane aspekty polityczne i prawne do 1926 roku*, [w:] *Kontynent europejski wobec wyzwań współczesności*, t. 2, red. R. Kordonski, A. Kordonska, L. Muszyński, Lwów–Olsztyn 2017, s. 205–214; *Koncepcje polskiej gospodarki w latach 1926–1932*, [w:] *Paradygmat zrównoważonego rozwoju w świecie nieprzewidywalnych przemian*, red. R. Kordonski, A. Kordonska, Lwów–Olsztyn 2017, s. 65–80; *Polscy liberalowie gospodarczy wobec polityki ekonomicznej rządu w latach 1935–1939. Wybór problematyki*, „Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne”, red. M. Winiarski, Wrocław 2014, t. 14, s. 57–73.

IV. Badania naukowe (przede wszystkim archiwalne) dotyczące rozwoju i koncepcji prawnych samorządów prawniczych po II wojnie światowej

Monografie:

1. *Adwokatura wrocławska w latach 1946–1958*, Poznań 2017 (ss. 305).
2. *Z dziejów wrocławskiej Izby Notarialnej w latach 1947–1952*, Poznań 2017 (ss. 194).

Ad. 1

Monografia *Adwokatura wrocławska w latach 1946–1958* przedstawia sposób funkcjonowania samorządu zawodowego adwokatów w wyjątkowo trudnym nie tylko dla tej grupy okresie. Rozważania przedstawione w publikacji oparte są na badaniach archiwalnych, a wiele z nich (na podstawie dostępnych kart ewidencyjnych) nie było wcześniej analizowanych przez badaczy tego tematu. Wyniki przeprowadzonych badań mają na celu przybliżyć czytelnikowi sposób tworzenia się i odbudowy wrocławskiej adwokatury po tragicznych wydarzeniach II wojny światowej. Opracowanie powstało na podstawie analizy tysięcy kart protokołów, sprawozdań, okólników, zarządzeń, komunikatów, wielu innych dokumentów, które powstały w czasie tworzenia się wrocławskiej Rady. Analiza tych materiałów (wśród których są również uchwały i dokumenty Naczelnej Rady Adwokackiej) pozwala postawić tezę, że opisywany w publikacji okres był szczególnie istotny dla

uformowania się koncepcji, które umożliwiły przetrwanie nie tylko wrocławskiej, ale także całej polskiej palestrze w okresie upaństwowienia niemal wszystkich dziedzin życia. Pragnę także w tym miejscu wskazać na bliskie relacje i tworzone wspólnie koncepcje rozwiązań prawnych wrocławskiej adwokatury i wrocławskiego środowiska notarialnego.

Lata 1946–1958 to oczywiście nie tylko okres kształtowania się organizacyjnego i strukturalnego Izby, jej zespołów, filii, to również bardzo istotne zmiany zarówno w ustawodawstwie, jak i szerzej także w całym życiu politycznym, społecznym czy gospodarczym dla wszystkich obywateli Polski. To wyzwania dla adwokatury dotyczące codziennej egzystencji, problemy z siedzibą Rady, lokalami zespołów, kwestiami finansowymi, szkoleniami aplikantów, wpisami na listę adwokatów czy w końcu indoktrynacją obowiązującego systemu socjalistycznego. Celem publikacji jest także przedstawienie tzw. problemów dnia codziennego, z którymi musiała mierzyć się wrocławska palestra. Nie można również pominąć faktu, że wielu przedwojennych adwokatów weszło w struktury państwa komunistycznego lub jego wymiaru sprawiedliwości – ministrem sprawiedliwości od 2 maja 1945 r. do 21 kwietnia 1956 r. był Henryk Świątkowski, wiceministrami sprawiedliwości w tym okresie byli również przedwojenni palestranci: Tadeusz Rek i Leon Chajń. Kolejnym powodem przemawiającym ze obraniem cenzur czasowych lat 1946–1958 oraz rozpoczęciem badań na niniejszy temat było także to, że w 2016 r. obchodzono 60. rocznicę pierwszego Walnego Zgromadzenia Izby Wrocławskiej, które wybrało władze Rady Adwokackiej.

Ad. 2.

Monografia *Z dziejów wrocławskiej Izby Notarialnej w latach 1947–1952* stanowi rozszerzenie moich dotychczasowych badań nad koncepcjami prawnymi notariatu. Zmiany ustrojowo-prawne, które miały miejsce po II wojnie światowej spowodowały, że także środowisko notarialne przyjęło za konieczność przystosowanie się do warunków funkcjonowania notariatu w Polsce – wielu notariuszy z Izby Notarialnej we Lwowie znalazło się po II wojnie światowej w granicach Polski, w dużej mierze przyczyniając się do organizacji Izby Notarialnej we Wrocławiu. Przeprowadzone badania archiwalne pozwoliły na precyzyjne przedstawienie sytuacji wrocławskiej Izby Notarialnej w okresie bardzo istotnych 5 lat – w czasie kształtowania się rozwiązań mających decydujący wpływ na funkcjonowanie notariatu w jego socjalistycznej wersji. Przedstawione zostały zarówno kwestie organizacyjne dotyczące sytuacji lokalowych rady, jak i te fundamentalne, odnoszące się do wizytacji i prawidłowego nadzoru nad czynnościami wykonywanymi przez notariuszy jako osoby zaufania publicznego oraz prawidłowego funkcjonowania kancelarii notarialnych.

Całkowite upaństwowienie notariatu i wprowadzenie Państwowych Biur Notarialnych ograniczyło znacząco rozwój notariatu, który został zapoczątkowany w 1933 r. Na podstawie analizy wyników przedstawionej w publikacji ankiety notarialnej stawiam tezę, że łączenie funkcji notariusza i sędziego doprowadziło do wielu sytuacji bycia „sędzią we własnej sprawie”. Z całą pewnością należy zatem pamiętać o minionym okresie, aby współcześnie wprowadzane rozwiązania prawne były „motorem napędowym” polskiego notariatu – na wzór „konstytucji polskiego notariatu” z 1933 r., skutecznie go unowocześniając i wychodząc naprzeciw wyzwaniom, jakie stawia przed nami życie codzienne i współczesny świat.

V. Dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz informacje o współpracy międzynarodowej habilitanta

Na wstępie chciałbym zaznaczyć, że w niniejszym punkcie nie omawiam wszystkich swoich osiągnięć dydaktycznych i popularyzatorskich – szczegółowy wykaz osiągnięć zawiera załącznik nr 4 do wniosku habilitacyjnego. Pragnę jednak zwrócić szczególną uwagę na wybrane aspekty swojej aktywności naukowej i popularyzatorskiej. Od momentu zatrudnienia w Wyższej Szkole Prawa we Wrocławiu (od dnia 1 października 2017 r.) pełnię szereg istotnych stanowisk przyczyniających się do rozwoju Uczelni i studiującej w niej młodzieży. Jestem uczelnianym koordynatorem kursu przygotowującego na aplikacje prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji (2017/2018; 2018/2019). Kursy przygotowują absolwentów studiów prawniczych do egzaminu wstępnego na aplikacje prawnicze. Przygotowany i proponowany przeze mnie autorski program kursów przyczynia się do lepszej zdawalności egzaminów wstępnych absolwentów studiów prawniczych. Prowadzę także liczne zajęcia, które należy podzielić na 2 grupy. Do pierwszej zaliczam zajęcia teoretyczne, takie jak: historia prawa polskiego, historia prawa, doktryny polityczno-prawne oraz teoria i filozofia prawa. Drugą grupę stanowią natomiast konwersatoria i wykłady z materii, którą zajmuję się w pracy zawodowej i dotyczą: prawa cywilnego cz. ogólna, prawa cywilnego – prawo rzeczowe, prawa cywilnego – zobowiązania, prawa ubezpieczeniowego oraz prawa działalności gospodarczej. Na zajęciach z przedmiotów drugiej grupy proponuję studentom autorskie rozwiązania, które skupiają się głównie na praktycznych aspektach omawianych tematów, co bez wątpienia lepiej przygotowuje studentów do przyszłej pracy zawodowej. Prowadzę także seminaria magisterskie na IV i V roku, zarówno na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Moja praca dydaktyczna cieszy się dużym uznaniem wśród studentów i władz Uczelni, czego dowodem są wyrazy uznania m.in. Nagroda Oscara w kategorii „Złoty

Wykładowca” Wyższej Szkoły Prawa we Wrocławiu w roku akademickim 2017/2018. Ponadto jestem także opiekunem naukowym Samorządu Studenckiego Wyższej Szkoły Prawa we Wrocławiu, z którym wspólnie organizuję spotkania i dyskusje naukowe, m.in. Organizacja panelu dyskusyjnego *Rozwój zawodów prawniczych w Polsce*, Wyższa Szkoła Prawa, Wrocław, 6 grudnia 2018 r. Na Uczelni rozwijam także współpracę świata nauki z biznesem, czego dowodem są pełnione funkcje Pełnomocnika Rektora ds. praktyk studenckich Wyższej Szkoły Prawa oraz Pełnomocnika Rektora ds. współpracy z biznesem. Chciałbym także zwrócić uwagę na pozostałe funkcje pełnione na Uczelni, do których należą: sekretarz redakcji czasopisma „Państwo Prawne”; członek Komisji Dyscyplinarnej na Wydziale Prawa i Administracji Wyższej Szkoły Prawa we Wrocławiu; członek Senatu Wydziału Prawa i Administracji Wyższej Szkoły Prawa, Wrocław.

W ramach działalności popularyzatorskiej naukę brałem udział w ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych. Ponadto uczestniczyłem także w Komitecie organizacyjnym ogólnopolskiej konferencji naukowej. Prowadziłem wykłady z warsztatami praktycznymi w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki: *Ewolucja prawa upadłościowego i naprawczego w II RP*, „Dolnośląski Festiwal Nauki”, Wrocław, 22 września 2018; *Koncepcje polskiego notariatu*, „Dolnośląski Festiwal Nauki”, Wrocław, 25 września 2017. Jestem także członkiem polskich towarzystw naukowych oraz recenzentem w dwóch punktowanych czasopismach naukowych.

